

te așa de autorul însuși) nu au un sens comic : sint desfășurări de situații și replici deliberat vidate de orice dramatism, această „golire” urmînd să producă, prin continua înșelare a așteptărilor, o gratuitate mecanică, de film mut. *Portretul*, prima comedie, precia, dîndu-le o întrebuintare nouă, situații tipice unei drame boulevardiere : actorul Grigore trece printr-o criză și starea lui are ecou în relațiile conjugale, fond pe care prietenia pictorului Pavel pentru cuplu devine unilaterală, prefăcîndu-se în iubire pentru Lucia, soția lui Grigore. Nu se va întîmpla, totuși, nimic. După un scurt moment de ezitare, Lucia rămîne cu Grigore, iar acesta își revine din trecătoarea incapacitate de a memora un rol. Amnezia care îl lovine nu este însă un pretext, ci o împrejurare decisivă. Îngăduie declanșarea crizei relațiilor cu Lucia și Pavel, apoi face posibilă nu numai soluționarea, dar și uitarea ei. Ceea ce ar fi putut lua un curs (melo)dramatic — ruptura între soți, ruptura între prieteni, opțiunea Luciei — este evitat cu grijă. Nu sint comice nici întîmplările, nici succesiunea replicilor ; la comedie duce, de fapt, absența dramei. Autorul si-a numit această piesă „falsă comedie”, tot așa cum despre *Tezaurul lui Justinian* precizează că este o „comedie fabuloasă”, adică — în spiritul cel mai „tradiționalist” cu putință — perfect gratuită. În dramele propriu-zise (trilogia *Oameni în luptă*, cele cinci *Procese istorice*), este vădit influențată structura personajelor : distribuite după caracteristici exterioare în tabere adverse, ierarhizate clar în interiorul acestora, ele exteriorizează, întrupează mai bine zis, o înțelegere ab-

stractă. Nu sint „oameni”, ci *tipuri* ; nu se dezvăluie, ci se expun, situațiile fiind astfel construite încît să nu rămînă nimic ascuns. O trăsătură specifică dramaturgiei lui Al. Voitin este împărțirea personajelor în grupuri delimitate categoric și văzute mereu în opoziție ; o opoziție cerută, determinată de poziția lor — socială, politică, națională. Cînd opoziția lipsește, cum se întîmplă în comedii, confruntarea este redusă la o aparență. Tradiționalismul, putem spune, vede categorial, prin generalități și probleme, fondul său este abstract ; de aceea anulează prin acceptare convențiile, fiindcă doar se slujește de ele, nu le insuflește. Personajele trăiesc exclusiv ca „purători de cuvînt”, iar piesele reprezintă, în realitate, un efort de concretizare a unor comentarii, a unor discursuri. Sensul tradiționalismului îl dă astfel un demers intelectual și nu e întîmplător că Al. Voitin și-a intitulat cel mai bun volum al său de teatru „*procese istorice*” : un proces e, în fond, o „punere în scenă”. Dar, paradoxal, tocmai în aceste piese, unde în mod firesc grija pentru înscenare este diminuată prin existența unui scenariu istoric ireversibil, cert, se vedește o remarcabilă capacitate interpretativă — în sensul dobîndirii unei independențe a ficțiunii. Personajele au, acum, o viață proprie, evoluția lor încetează să mai fie ilustrarea unor abstracții, există, de asemenea, un sentiment de profunzime a meditației asupra istoriei. *Colivia cu năluci*, prin amestecul de parabolă și fantastic, are aceleași dimensiuni ; și, împreună cu „*procese istorice*”, reprezintă partea cea mai viabilă a dramaturgiei lui Al. Voitin.

Note

Prima piesă despre Burebista

...poartă semnătura uitatului George Ilioniu, și s-a tipărit, potrivit indicației de depozit a Bibliotecii Academiei, în 1943. Datele tiparului lipsesc. **Burebista, regele Dacilor, al Geților și al Tirageților**, înscenare teatrală în trei acte cu șase tablouri, urma după o dramă Decebal (1919 ; la reeditare, în

1942, purta subtitlul „Înscenare istorico-legendară în trei acte cu șase tablouri după cărți, documente și legende”). Este o scriere diletantă, cu fapte istorice neasimilate. Intriga se țese în jurul unui plan de căsătorie a lui Burebista cu o prințesă romană. Scenele alternează între munții Daciei și Roma. Pe linia epigonismului romantic, intrigile, patetismul verbal, rezolvările spectaculoase trimit la epoca primelor texte dramatice reprezentate, inspirate din lumea getică (la finele veacului trecut). Onomastica dacică e abundentă — Dardal, Veterog, Drimox, Cvatomir, Davus, Cortelos, Deceneu.

Exceptînd pe Eminescu și pe Lucian Blaga (*Zamolxe*), dintre autorii de piese inspirate din evul dacic în dramaturgia antebelică — Gr. Ventura și V. C. Leonescu (1893), George Vodă (1906), Serafim Ionescu (1927), Emanuel Antonescu (1928), C. Cantilli (1940), Spiru Haneș (f.a.), C.A. Rusei (f.a.), singur Adrian Maniu se detașează net cu drama **Lupii de aramă** (1929), dramă care a inaugurat, în stagiunea 1929—1930, Teatrul Maria Ventura. Teatrul radiofonic a transmis-o recent cu real succes. E timpul, după o jumătate de veac, să vadă din nou luminile rampelor...

I. N.